Toolkaart Groenbemesters en bijen

Het gebruik van groenbemesters laat zich verdelen in drie typen: terreinen die één of meerdere seizoenen braak liggen, groenbemesters die ingezaaid worden na de oogst van vroege gewassen en groenbemesters die ingezaaid worden na de oogst van late gewassen. Voor wilde bijen bieden percelen die gedurende één seizoen braak liggen de beste mogelijkheden.

Je kunt kiezen uit een van de volgende groenbemesters:

- mengsels van grassen waaronder weidemengsels;
- phacelia;
- spurrie;
- vlinderbloemigen met uitzondering van bonen en erwten;
- kruisbloemigen met uitzondering van koolzaad;
- afrikaantjes;
- raketbladige nachtschade (solanum sisymbriifolium)

Als bloeiende groenbemester en drachtplant voor honingbijen is phacelia (Phacelia tanacetifolia) favoriet. Voor wilde bijen is phacelia niet bijzonder belangrijk. Deze oorspronkelijk uit Californië afkomstige sierplant is niet verwant aan onze landbouwgewassen en is geen waardplant voor aaltjes of knolvoet. Phacelia heeft een vlotte beginontwikkeling en een goede onkruidonderdrukking.

De bovenste laag van de grond wordt intensief doorworteld waardoor de structuur verbetert. Gemiddeld levert phacelia 700 kg organische stof per hectare.

Vooral soorten uit de plantenfamilies Fabaceae (vlinderbloemfamilie) en Brassicaceae (Kruisbloemenfamilie) zijn van groot belang. Vlinderbloemigen hebben een gunstig effect op het volggewas na de braak omdat de stikstof uit de lucht binden. Die stikstof is na onderwerken beschikbaar voor het volggewas. Klavers hebben bovendien een positief effect op de bodemstructuur door de diepe doorworteling. Witte klaver en rode klaver leveren respectievelijk gemiddeld 900 kg en 1165 kg organische stof per hectare.

Serradella (Ornithopus sativus), witte lupine (Lupinus albus) en blauwe lupine (Lupinus angustifolius) zijn veelgebruikte en snelgroeiende eenjarige soorten uit de vlinderbloemenfamilie die geschikt zijn als groenbemester. Lupinen produceren echter geen nectar en worden alleen door hommels bevlogen voor stuifmeel. Door het lage nectar- en stuifmeelaanbod is serradella geen goede drachtplant.

Lupine & boekweit

Phacelia

Gele mosterd

Gele mosterd en bladrammenas behoren tot de kruisbloemenfamilie. Beide soorten hebben een snelle begin ontwikkeling en onderdrukken daardoor ongewenste kruiden. Op gronden waar kruisbloemigen in verband met aaltjes minder gewenst zijn kunnen resistente rassen aanbevolen worden. Gele mosterd ras 'Sirole' bestrijdt bietencysteaaltjes. 'Lucas', 'Trick' en 'Brutus' zijn rassen van bladrammenas die bietencystenaaltjes bestrijden. Gele mosterd en bladrammenas hebben een diepe doorworteling en halen daardoor veel stikstof uit de diepere lagen. De stikstof in groenbemesters komt bij vertering van het gewas beschikbaar.

Gemiddeld leveren gele mosterd en bladrammenas 850 kg organische stof per hectare.

Mengsels van grassen, spurrie, afrikaantjes en raketbladige nachtschade zijn voor wilde bijen niet interessant.

In de bloeiboog zijn groenbemesters opgesomd die van belang zijn als nectar en stuifmeelleverancier voor wilde bijen. Naast de soortnaam is de bloeiperiode aangegeven. Plantensoorten zijn per familie waartoe zij behoren ingedeeld. Witte honingklaver is een tweejarige plant en bloeit pas een jaar na inzaaien.

BLOEIBOOG:								
Soort	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt
Kruisbloemenfamilie								
Gele of witte mosterd			✻	✻	✻			
Koolzaad		✻	✻	✻	✻	✻		
Raapzaad		✻	✻	✻	✻	✻		
Vlinderbloemigen								
Citroengele honingklaver					✻	✻	✻	✻
Esparcette			✻	✻	✻			
Heggewikke			✻	✻	✻	✻		
Luzerne				✻	✻	✻	✻	
Rode klaver			✻	✻	✻	✻	✻	✻
Rolklaver			✻	✻	✻	✻	✻	✻
Witte honingklaver					✻	✻	✻	
Witte klaver			✻	✻	✻	✻	✻	✻

Bron: J. Vorstman (2003) Handleiding multifunctionele akkerranden en groenbemesters. PPO.

In het project Bee Deals werkt een groot aantal ketenpartijen aan de verbetering van de leefomgeving van de bijen. Bijen zijn als bestuivers van voedselgewassen immers cruciaal in onze voedselvoorziening. Onder begeleiding van CLM en Food4Bees nemen de volgende partijen bijvriendelijke maatregelen: Jumbo, The Greenery, Jansen-Dongen, de gemeenten Oss, Deventer, Alphen aan den Rijn, de Stuurgroep Kromme Rijnlandschap, de waterschappen De Dommel, Brabantse Delta, Aa en Maas, Rijnland, Stichtse Rijnlanden, Rivierenland, Drents Overijsselse Delta en Scheldestromen, Brabant Water, Dunea, Provincie Brabant, Provincie Zuid-Holland, Stichting Van der Hucht de Beukelaar en de Triodos Foundation.
Kijk voor meer informatie op www.beedeals.nl en @thebeedeals.

© CLM, september 2017